مدیریت شهری
شماره ۳۰ پاییز و زمستان ۹۱
No.30 Automn & Winter
۲۶۵-۲۸۴
زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۸/۱۸ زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۱/۳/۸

تحلیل کیفیت زندگی در یک محیط روستا-شهری؛ مورد پژوهی: شهر سگز آباد

ژیلا سجادی- عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
امین فرجی ملائی*- دانشجوی دکتری جغرافیای شهری دانشگاه تهران، تهران، ایران.
آزاده عظیمی- مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری، تهران، ایران.

چکیده
تحلیل و بررسی کیفیت زندگی در محیط زندگی نواحی روستا- شهری یکی از مسائل مهم در ادبیات مطالعات شهری و روستایی می باشد. کیفیت زندگی در دو بعد عینی و ذهنی مورد توجه می باشد ابعاد عینی به معنی مشهودات و ابعادی از زندگی ساکنین که عینیت داشته و داده های مورد نیاز برای تحلیل این جنبه از کیفیت زندگی قالبا برگرفته از داده های ثانویه می باشد. در حالی که ابعاد ذهنی کیفیت زندگی به معنی سنجش درک و احساس افراد ساکن از محیط زندگی و جنبه مرتبط با این محیط می باشد در این راستا هدف اصلی این تحقیق تحلیل و بررسی کیفیت زندگی شهر سگزآباد است تا به این سوال که شهر شدن این نقطه تا چه حد منجر به بهبود کیفیت زندگی شهروندان شده است. روش این مقاله از انواع روش های توصیفی- تحلیلی و از نوع همبستگی می باشد که برای تحلیل و تشریح موضوع مورد بررسی از روش های آماری در نرم افزار SPSS استفاده شده است. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و توسعه ای است. در عین حال از دو شیوه مطالعات اسنادی و مطالعات میدانی در قالب توزیع پرسشنامه، داده های مورد نیاز این تحقیق گردآوری شده است. در مجموع شهروندان ساکن شهر سگزآباد تبدیل این روستا به عنوان یک نقطه شهری را اقدامی مثبت در جهت ارتقاء استانداردهای خود می دانند. به طور کلی نتایج حاکی از آن است که در محدوده مورد مطالعه نزدیک به ۵۰ درصد از ساکنین نسبت به بهبود کیفیت زندگی خود بعد از شهر شدن محل سکونتشان نظر مثبتی دارند.
واژگان کلیدی: کیفیت زندگی، ابعاد و گویه، سگزآباد.

Analysis of quality of life in a rural - urban environment (case study: the Segzabad city)

Analysis and evaluation of quality of life in rural-urban living environment is one of the major problems in urban and rural studies literature. In this context the aim of this study is analyze of quality of life in the Segzabad city to answer this question that to what extent improved quality of life this point lead to has been citizens. Methods This article is descriptive- analytical methods that to analysis and review of the studied subject was used statistical methods by SPSS software. Needed data has been collected in this research with use of both methods in the form of documents and field studies. Finally the results suggest that nearly 50 percent of the residents are getting positive comments to improve their quality of life after transform the Segzabad country to city place.
Key words: quality of life, dimensions and indices, Segzabad.

*نویسنده مسئول مکاتبات، شماره تماس: ۰۹۳۷۸۲۳۴۷۲۱، رایانامه: farajiamin۵۵@yahoo.com

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

مقدمه

امروزه شهرها به سرعت در حال دگرگونی در ابعاد مختلف کالبدی و سایر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می باشند. همچنان که شهرهای موجود روز به روز در حال رشد و گسترش هستند، روزانه در اقصی نقاط دنیا شهرهای جدیدی ظهور می یابند که در هر مکان و در هر فضای جغرافیایی معیار و مبنای خاصی در تعیین شهر بودن آن ها مدنظر قرار می گیرد. اما آنچه بیش از هر شکل دیگر از انواع اشکال شهر شدن مورد توجه و بحث برانگیز است، مرتبط با تصمیمات سیاسی است که در آن برای شهر شدن نقاط ابعاد مختلف استاندارد شهرنشینی و شهرگرایی در نظر گرفته نشده و صرفا تصمیم سیاسی زمینه پیدایش شهری را فراهم می سازد. در ایران مبنای تعیین یک فضای جغرافیایی تحت عنوان شهر معیاری است که وزارت کشور آن را برابر با ۱۰ هزار نفر در نظر گرفته است. اما امروزه شاهد پیدایش شهرهایی هستیم که در آنها معیارها و مبانی وزارت کشور چندان موثر واقع نشده است و تنها تلاش های دست اندرکاران سیاسی بوده که زمینه شهر شدن و دایر شدن شهرداری را در یک نقاط فراهم نموده است. نه تنها نمایندگان سیاسی این نواحی بلکه مردم ساکن در نواحی روستایی نیز تمایل و گرایش بسیاری به شهر شدن روستای خود دارند. با کمی تامل در این فرایند این سوال مطرح می گردد که چه نیرویی منجر به کشش افراد ساکن در نقاط روستایی در تبدیل شدن محدوده زندگی آنها به شکل شهر می باشد.

ادبیات مرتبط با عدالت و مباحث شکاف توسعه منطقه ای در ایران همواره از نابرابری توزیع امکانات و خدمات مختلف در بین مراکز حکومتی و پیرامون از یک سو و نواحی شهری و روستایی از سوی دیگر بحث کرده و به این مساله پرداخته شده است که روستا به عنوان زادگاه نواحی شهری، همواره در محرومیت امکانات به سر برده و می برد (نگاه کنید به: علینقی، ۱۳۷۸؛ عندلیب، ۱۳۷۹؛ معطوف، ۱۳۸۱؛ موسوی، ۱۳۸۲؛ شایان، ۱۳۸۳). در عین حال آنچه در شرایط گذشته و امروز جوامع شهری و روستایی قابل بررسی و درک است بدین قرار بوده که همواره نواحی شهری در مرکز توجهات بوده و لذا این پیشینه تاریخی زمینه را فراهم ساخته که ساکنین نواحی روستایی در اولین فرصت به دست آمده، یا روستا را به شهر با هدف بهره گیری از امکانات و استانداردهای شهری ترک گویند و یا در تلاش برای تبدیل روستای خود به یک نقطه شهری بر آیند. در عین نگاه فرهنگی جامعه ایرانی به روستا و دادن لقب «دهاتی» به ساکنین روستا خود به نحوی ابعاد و انگیزه شهر شدن نقاط روستایی را توجیه می کند. می توان این موضوع را در پشینه تاریخی فرهنگ ایران جستجو کرد چنانکه مولوی می گوید:

ده مرو ده مرد را احمق کند
مرد حق را کافر مطلق کند

در واقع رهایی از این فرهنگ ناصواب تنها تبدیل شدن از روستانشین به شهرنشین است. رشد تعداد نقاط شهری در دهه ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ از ۶۱۴ شهر به ۱۰۱۸ شهر نشاندهنده افزایش ۴۰۴ نقطه شهری جدید در طی یک دهه بوده که هر ساله حدود ۴۰ شهر و هر ۹ روز یک شهر به وجود آمده است. این امر نه یک روند طبیعی بلکه حاصل یک فرایند غیر طبیعی بوده که با اراده حاکمیتی دولت ایجاد شده است (رهنمایی، ۱۳۸۸، ص ۱۵۵). این تمایل به شهر شدن، این سوال را ایجاد می کند که آیا شهر شدن این نقاط در بهبود کیفیت زندگی ساکنین تاثیر دارد؟ این مقاله به دنبال پاسخگویی به این سوال می باشد.

طرح مساله تحقیق

آنچه که در این مقاله مورد توجه و بحث قرار گرفته است مرتبط با موضوع کیفیت زندگی است که به تازگی در ادبیات دانشگاهی کشور مورد بحث و تبادل نظر است. و تا به حال نتوانسته است که در قالب برنامه های کشور به سطح سیاست گذاری برسد (غفاری و امیدی، ۱۳۸۷). موضوع کیفیت زندگی

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

که در ابعاد و اشکال مختلف و در مقیاس مختلف جغرافیایی مورد مطالعه می باشد مسائلی را مورد توجه قرار می دهد که در آن مطلوبیت زندگی و احساس رضایت از زندگی در محور هر گونه بحث است. در راستای مطالعات مربوط به کیفیت زندگی مطالعات دیگری با عناوین، رضایتمندی، مطلوبیت زندگی، کیفیت محیطی و کیفیت مکان و مفاهیم دیگری نیز وجود دارد که دارای همپوشانی با موضوع کیفیت زندگی می باشد. کیفیت زندگی مفهومی چند وجهی بوده و ابعاد متنوعی از زندگی انسان را در بر می گیرد لذا تعریف جامع و یکدستی از آن ارائه نشده است. گروهی از محققین کیفیت زندگی را به معنی رفاه عمومی، بهزیستی، رضایتمندی و غیره تعریف کرده اند. به واسطه پیچیدگی مفهومی کیفیت زندگی تا به حال چارچوب مشخص و جامعی نیز برای مطالعه این موضوع در یک قاب کل گرایانه از سوی متخصصین علوم مختلف (علوم اجتماعی، جغرافیای شهری، شهرسازی، علوم پزشکی و غیره) ارائه نشده است (Kamp et al, 2003:5).

کیفیت زندگی در دو بعد **عینی**[1] و **ذهنی**[2] قابل دسته بندی می باشد (Lee,2008:1206) که ابعاد عینی به معنی مشهودات و ابعادی از زندگی ساکنین که عینیت داشته و داده های مورد نیاز برای تحلیل این جنبه از کیفیت زندگی در بسیاری موارد برگرفته از داده های ثانویه می باشد. در حالی که ابعاد ذهنی کیفیت زندگی به معنی سنجش درک و احساس افراد ساکن از محیط زندگی و جنبه مرتبط با این محیط می باشد (فرجی ملائی و همکاران، ۱۳۸۹). مطالعات کیفیت زندگی را می توان ابزاری برای تدوین چارچوب استراتژی های برنامه ریزی دانست (Lee, 2008:1207) و بواسطه آن مسائل و مشکلات شهر و یا هر محدوده سکونتی دیگر را بازشناسی کرد و در قالب علل نارضایتی ها و اولویت مردم برای زندگی بهتر را شناسایی کرد (Santos and Martins, 2007:413).

متخصصین علوم مختلف کیفیت زندگی را با دیدگاه ها و روش های مختلف و در ابعاد مختلف مورد بررسی قرار داده اند. یکی از موضوعات مورد تحقیق در ارتباط با کیفیت زندگی بررسی اثرات پارامترهای مختلف اجتماعی، اقتصادی، محیطی و سیاسی- فرهنگی بر روی متغیر (متغیر ملاک) کیفیت زندگی می باشد؛ چنانکه می توان به مطالعات دکتر سعیده گروسی و نقوی (۱۳۸۷)، تحت عنوان سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در شهر کرمان، اشاره کرد که در آن رابطه بین دو متغیر سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی مورد بررسی قرار گرفته است. در عین حال می توان به مطالعه داس[3] در سال ۲۰۰۸ اشاره نمود که در آن به بررسی اثرات محیط زندگی و ویژگی های مرتبط با آن بر روی کیفیت زندگی پرداخته شده است. با توجه به اینکه کیفیت زندگی مفهومی چند وجهی و گسترده می باشد لذا قابلیت مطالعه آن در ابعاد مختلف فراهم می باشد. در این ارتباط یکی از مسائل مورد توجه، تحلیل اثراتی است که شهر شدن یک مکان روستایی می تواند بر کیفیت زندگی ساکنین خود داشته باشد. در این مقاله هدف اصلی، سنجش و بررسی کیفیت زندگی در یک محیط روستا- شهری است. با توجه به هدف اصلی این مقاله سوالاتی نیز به قرار زیر مطرح می باشد؛

- شهر شدن یک نقطه روستایی و کیفیت زندگی ساکنین آن تا چه حد دارای رابطه است؟
- آیا شهر شدن یک نقطه روستایی منجر به ارتقاء سطوح کیفیت زندگی ساکنین آن می گردد؟
- عوامل اساسی در بهبود کیفیت زندگی نواحی روستایی پس از شهر شدن چیست؟
- کدامیک از عوامل و شاخص های کیفیت زندگی وزن بیشتری را در بهبود کیفیت زندگی پس از تبدیل روستا به شهر، از دیدگاه ساکنین دارا می باشد؟

برای دستیابی به هدف تحقیق و پاسخگویی به سوالات مطرح شده در این مقاله، از روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی استفاده شده است. این

1. Objective
2. Subjective
3. Das

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

مقاله از نظر هدف کاربردی و توسعه ای می باشد. از مطالعه میدانی جهت گردآوری داده ها و اطلاعات مورد نیاز، استفاده شده است. با توجه به هدف و سوالات مطرح شده فرضیات این مقاله را می توان این چنین دسته بندی نمود:

– به نظر می رسد میان تغییر ساختار تصمیم گیری و مدیریتی یک سکونتگاه (از مدیریت روستا به مدیریت شهر) و کیفیت زندگی ساکنین رابطه وجود دارد.

– به نظر می رسد که شاخص ها و عوامل محیطی و مرتبط با ساختار فیزیکی محیط در نگاه ساکنین دارای وزن و ارزش بیشتری در بهبود کیفیت زندگی می باشد.

برای ورود به بحث اصلی مقاله ابتدا سعی بر آن شده است تا کلیات مرتبط با کیفیت زندگی و مسائل مربوط به آن بررسی شده و ضمن تشریح روش شناسی و یافته های تحقیق، نتایج تحقیق در پایان ارائه شده است.

مبانی نظری

تعاریف

۱-کیفیت زندگی: پیچیدگی مفهوم کیفیت زندگی، مرتبط با پیچیدگی نیازها، انتظارات، امیال، نگرش ها، باورها و به طور کلی مرتبط با پیچیدگی نوع بشر است. هرچند ارائه تعریف کلی از کیفیت زندگی امری دشوار است اما می توان آن را تصور هر فرد از زندگی خوب و تبلور این تصور در محیط واقعی تعریف کرد (شماعی و همکاران، ۱۳۹۰). با توجه به طبیعت کمال طلب انسان، در هر مرحله از زندگی، در تلاش برای دستیابی به کیفیت بالاتری از زندگی است پس بنابراین مفهوم کیفیت زندگی علاوه بر عدم جهانشمولی، امری نسبی نیز است.

در رابطه با کیفیت زندگی تعاریف متعددی ارائه شده است، مثلاً کاتر (Cutter, 1985)کیفیت زندگی را «شادمانی فردی یا رضایتمندی از زندگی و محیط به همراه نیازها و امیال و همچنین دیگر فاکتورهای محسوس و نامحسوس که خرسندی کلی را تعیین می کند»، تعریف می کند. همچنین کیفیت زندگی «دارابودن منابع ضروری برای تامین نیازها، خواسته ها و امیال، شرکت در فعالیت ها، توانمندی، توسعه فردی، خودباوری و مقایسه رضایتمندی بین خود و دیگران»، تعریف شده است (Bowling, 1997). کین یفیت زندگی را سنجش میزان توانایی شهروندان برای دستیابی به مراقبت–های بهداشتی، مسکن، مراقبت از کودکان، امنیت عمومی و آموزش کافی و مناسب، تعریف می کند.

کیفیت زندگی از طرف سازمان جهانی بهداشت به صورت زیر تعریف شده است. ادارک فردی از شرایط زندگی شان در ارتباط با فرهنگ و سیستم ارزشی که درآن زندگی کرده و در ارتباط با اهداف، انتظارات، استانداردها و توجهات آنها است (van Kamp et al, 2003). شاخص های سازمان جهانی بهداشت یک دسته گسترده از مفاهیم در ارتباط با سلامت جسمی، وضعیت روانشناسی، سطوح عدم وابستگی، روابط اجتماعی، عقاید فردی و ارتباط این مسائل با خصوصیات محیط آرام را در بر می گیرد.(WHO. 1999: 3).

با توجه به تعاریف کیفیت زندگی، می توان چنین جمع بندی نمود که در تمامی تعاریف کیفیت زندگی خرسندی و احساس رضایت انسان به عنوان محور اصلی بررسی ها می باشد. در مطالعات جغرافیای شهری از کیفیت زندگی (با توجه به دیدگاه سیستمی جغرافیا و با توجه به اینکه جغرافیا علم بررسی روابط متقابل بین انسان و محیط اوست (تعریف از تیلور– مراجعه شود به شکویی، ۱۳۸۳). بررسی ها و مطالعات محیط و انسان و اثرات و روابط بین این دو در محور مباحث جغرافیای اجتماعی می باشد. لذا در این مقاله نیز با توجه به دیدگاه جغرافیایی، کیفیت زندگی را بررسی و مطالعه محیط و انسان و روابط بین این دو در رابطه استانداردهای زندگی می توان تعریف نمود.

۲–روستا– شهر: روستاشهر عبارت است از مکانی که دگرگونی در کیفیت و کمیت شیوه زندگی از روستانشینی به سوی شهرنشینی را مد نظر دارد و در

مدیریت شهری
دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۰ پاییز و زمستان ۹۱
No.30 Automn & Winter

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

عین حال به برخی از سنن روستایی نیز وفادار است (Stohr and Taylor,1981: 543). به عبارتی دیگر روستا–شهر فضایی است که در آن حرکت از کالبد و فرهنگ روستایی در حالتی آمیخته با کالبد و فرهنگ شهری قرار داشته و می توان از آن به عنوان آمیختگی خصوصیات روستایی و شهری چه در کالبد و چه در فرهنگ یاد کرد.

شاخص های کیفیت زندگی

نخستین اقدامات پیشگامانه در ارائه شاخص های کیفیت زندگی توسط مسئولین شهرداری جکسون ویل[4] و فلوریدا[5] درسال ۱۹۸۶ انجام شد (Bell and Morse, 1999). محققان در قالب دو دسته شاخص ها به مطالعه کیفیت زندگی شهری می پردازند:

۱. گروه هایی که به بررسی شاخص های عینی مثلاً مسکن، خصوصیات اقتصادی و اجتماعی و غیره می پردازند.

۲. گروه هایی که شاخصهای ذهنی مثل رضایتمندی، اشتیاق، انگیزه و ادراکات افراد نسبت به محیط خود را مطالعه می کنند. اما این دو دسته از شاخص ها در مطالعات کیفیت زندگی شهری مکمل یکدیگرند و می بایست توامان استفاده شوند (Angur et al, 2007 :47). چرا که ما دریک محیط شهری چند بعدی زندگی می کنیم و لذا ضروری است که کیفیت زندگی به طرق چند بعدی اندازه گیری و ارزیابی شود (Henderson et al , 2000:38).

در دهه گذشته تاکید قابل توجهی به تفکیک میان شاخص های عینی با شاخص های ذهنی شده است. نمونه چنین مطالعه–ای را می توان در مدل سنجش رضایتمندی مسکونی مارانز و کوپر(Marans & Couper 2000) مشاهده کرد. در هر حال برای مطالعه و بررسی در رابطه با کیفیت زندگی، شاخص های عینی درست به اندازه شاخص های ذهنی در مطالعه روابط فرد و شاخص های محیط اهمیت دارد. در تعیین نوع شاخص های پژوهش، هدف پژوهش اهمیت اساسی داشته و نقش اصلی را باز می کند. شاخص های ذهنی این امکان را به ما می دهد که بدانیم که بر اساس نظر مردم چه چیزی از اهمیت بالایی برخوردار است. در عین حال شاخص های عینی ابعادی را ارائه می دهند که به طور قابل توجهی برنظرات مردم موثر است و همچنین زمینه ارزشگذاری برای شاخص های ذهنی را فراهم می آورد. مهم ترین اصول اولیه مورد نظر در انتخاب شاخص ها عبارتند از:

جامعیت (تحلیل تمام جوانب اجتماعی، اقتصادی و غیره). **عینیت** (واقعی بوده و توانایی ارائه نتایج علمی را داشته باشد). **استقلال** (اجتناب از ذکر عناصر همپوش). **قابلیت سنجش** (قابلیت به کارگیری در تکنیک های مطالعاتی). **دسترسی** (سهولت در گردآوری داده ها). **پویایی**(Li et al:2009) .

در جدول شماره ۱، به مجموعه ای از شاخص های مورد نظر در سنجش کیفیت زندگی که توسط محققین مختلف مطرح گردیده، اشاره شده است. این جدول نشان می دهد که محققین رشته های مختلف علمی هر یک بر مبنای تخصص، زمینه کاری و در نهایت علایق خود کیفیت زندگی را در چارچوب شاخص های خاصی مورد مطالعه قرار می دهند.

ابعاد کیفیت زندگی

در مطالعات کیفیت زندگی ابعاد مختلفی از خصوصیات انسان و محیط زندگی او مورد توجه می باشد که بر مبنای این ابعاد تعریف شده شاخص هایی طراحی و تدوین می گردد. در یک نگاه کلی می توان ابعاد اصلی در مطالعه و سنجش کیفیت زندگی را در چارچوب مفاهیم کالبدی– محیطی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی– فرهنگی مورد توجه قرار داد که بسته به زمینه و موضوع مورد مطالعه می توان هر یک یا تمام ابعاد را در قالب شاخص های عینی یا ذهنی و یا مجموعه ای از شاخص های عینی و ذهنی مورد مطالعه قرار داد.

4. Jackson Ville
5. Florida

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

جدول ۱. شاخص های مورد مطالعه در کیفیت زندگی، ماخذ: فرجی ملائی، ۱۳۸۹ب

منبع	شاخص ها
Pacione (۲۰۰۳)	مسکن (بدمسکنی)، اقتصاد و کار (بیکاری)، کمبود مدرسه، جرم و جنایت، کمبود تسهیلات گذران اوقات فراغت، کمبود مکان بازی بچه ها، اجتماعی (روابط غیر دوستانه)، روابط سیاسی نامناسب
Fahy and Ó Cinnéide (۲۰۰۸)	حمل و نقل (توزیع خدمات اتوبوس، تسهیلات دوچرخه سواری در شهر، ترافیک، عبور و مرور عابران)، اندازه و فشردگی (اندازه جمعیت، مسافت پیاده روی)، اجتماع (حس اجتماعی، ائتلاف و همبستگی)، هویت (مشخصه شهر، ساختمان ها، سنت ها موجود در شهر)، تسهیلات یا امکانات (موجود بودن و دسترسی به تسهیلات، تسهیلات برای افراد مسن و کودکان)، برنامه ریزی و توسعه (توسعه ساختمانی)، محیط (موجود بودن و دسترسی به نواحی سبز، مواد زائد، بازیافت)، اقتصاد (هزینه زندگی، فرصت های اشتغال)، ملاحظات اجتماعی.
Lee (۲۰۰۸)	خدمات شهری یا محلی، رضایتمندی از واحد همسایگی، وضعیت اجتماعی، ارزیابی محیط واحد همسایگی، وابستگی های محلی
Wang et al (۲۰۱۰)	سلامت جسمی، سلامت روانشناختی، روابط اجتماعی، محیط

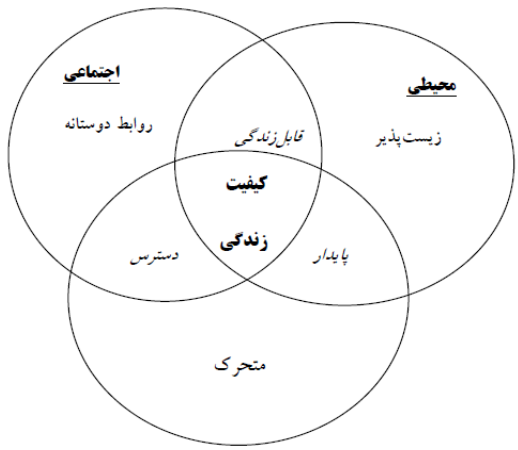

شکل ۱. فاکتورهای موثر در کیفیت زندگی اجتماع (از دید اکولوژی انسانی)

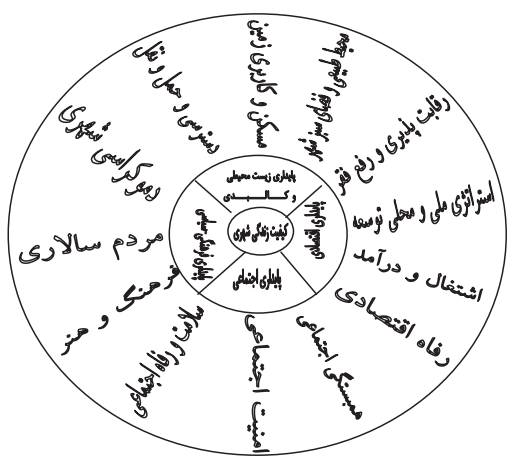

شکل ۲. ابعاد کیفیت زندگی شهری، ماخذ: فرجی ملائی، ۱۳۸۹الف

در مدلی که شافر و همکاران (shafer et al, 2000) ارائه می دهند. تصویری از نحوه ارتباط بین سه مفهوم قابلیت زندگی، پایداری وکیفیت زندگی را نمایش می دهند. در این مدل قابلیت زندگی به عنوان نتیجه ارتباط بین ابعاد فیزیکی واجتماعی مورد توجه قرار گرفته و پایداری نیز نتیجه ارتباط بین ابعاد اقتصادی و فیزیکی (طبیعی) مطرح گردیده است. ارتباط بین این سه بعد در نهایت پایداری یا کیفیت زندگی تعریف می گردد. یکی از نواقص مدل شافر و همکاران در واقع نادیده گرفتن ابعاد فرهنگی و سیاسی و قدرت اثرگذاری این ابعاد در کیفیت زندگی مردم می باشد.

با توجه به پیچیدگی مفهوم کیفیت زندگی، چهار مفهوم رکن اساسی در کیفیت زندگی شهری را در بر می گیرد. این چهار بعد عبارتنداز: پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی، پایداری محیطی و پایداری فرهنگی- سیاسی که در شکل شماره ۱ این ابعاد به همراه معیارها نمایش داده شده است که می تواند در قالب شاخص های آن ارائه گردیده و فرموله بندی گردد.

تئوری های کیفیت زندگی

مدیریت شهری
دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۰ پاییز و زمستان ۹۱
No.30 Automn & Winter

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

محیط شهری در روند توسعه و تکامل خود روندهایی را به نمایش می گذارد که این خود زمینه ظهور تئوری ها و نظریه های نوینی در عرصه مطالعات سکونتگاه های شهری می گردد. در عرصه مطالعات کیفیت زندگی تئوریهای متعددی مطرح گردیده است که از جمله می توان به **رویکرد سیاست گذاران**[6] ، **دیدگاه روان شناختی-ادارکی**[7] و **رویکرد نیمه تجربی**[8] و **رویکرد تحقیق تجربی ساکنان**[9] اشاره کرد (ولدبیگی، ۱۳۸۸).

۱- دیدگاه سیاست گذاران: دیدگاه سیاست گذاران بر درک و تعریف کیفیت محیط شهری بر پایه دو رویکرد متفاوت کارشناس محور[10] و مخاطب محور[11] قرار دارد.

۱-۱-دیدگاه مخاطب محور: این رویکرد بر پایه سطوح متفاوت ادراک محیطی مخاطبین قرار دارد. از مخاطبین در خصوص عواملی که بر روابط متقابل شان اثر می گذارد سوال می شود و متغییرهای کیفیت محیط استخراج می گردد (14: Van poll,1997).

۱-۲- دیدگاه کارشناس محور: در این دیدگاه نظرات کارشناسان مبنای تمامی بررسی ها و تصمیمات مربوطه قرار می گیرد این دیدگاه از ابعاد مختلفی مورد نقد قرار می گیرد.

۲- دیدگاه روان شناختی- ادراکی: در این دیدگاه نحوه ارزیابی شخص از کیفیت محیط سکونتی اش بر اساس ارتباط بین شخص و محیط توصیف می شود. بدین ترتیب که ارتباط بین شخص و محیط توسط ویژگی های شخصی (همچون سن، وضعیت اجتماعی- اقتصادی، روش های مختلف سازگاری، خصیصه های روان شخصیتی و غیره) و خصیصه-های محیط همچون ارزش های موجود در محیط یا ظرفیت ارزشی آن، تحت تاثیر قرار گرفته و همچنین در کنار دو عامل فوق، ویژگی های منتج از اثرات متقابل بین شخص و محیط که به نوعی برانگیزنده تعامل بین فرد و محیط پیرامونش است، منجر به ارزش پذیری شخص از محیط پیرامونی اش می شود (Ibid: 15).

۳- رویکردهای نیمه تجربی: در مغایرت با رویکرد مبتنی بر قضاوت کارشناسان، رویکرد دیگری که به دنبال فهم مفاهیم و مولفه های کیفیت محیط و رضایت مندی بدون ارجاع به سیستم های از قبل متصور شده می باشد، قرار می گیرد. این رویکرد بر ادراکات ساکنان از کیفیت سکونتی و فرآیندهای تجربی در جهت جمع آوری آیتم ها یا دسته بندی آن ها به سمت ابعاد کلی تر و معیارها، متمرکز می شود اما هر دو کار را با هم انجام نمی دهد. بنابراین می توان آن ها را به عنوان مدلی نیمه تجربی دانست (Ibid: 15).

۴- روش تحقیق تجربی ساکنین: این روش را به نوعی می توان تکامل یافته روش تحقیق نیمه تجربی دانست که تا حدود زیادی معایب آن برطرف شده است. این دیدگاه به مطالعاتی محدود می شود که:

- ر روی ادراک کیفیت محیط سکونتی تمرکز دارند.
- در مطالعاتی که رضایت مندی سکونتی به عنوان یک معیار ارزیابی غالب در نظر گرفته می شود.
- در مطالعاتی که محقق بی واسطه در سایت مورد نظر محل سکونت ساکنان حضور می یابد.
- در مواردی که نواحی سکونتی بر روی تعداد زیادی از ویژگی های سکونتی احتمالی مرتبط با کیفیت محیط، ارزیابی می شود. در این مطالعات از مخاطبان خواسته می شود که شرایط سکونتی فعلی شان را بر روی یک مجموعه از ویژگی های کیفیت توسط پرسش نامه و یا مصاحبه رودررو ارزیابی کنند (Ibid: 18).

بر مبنای مطالعه صورت گرفته از مجموعه رویکردهای مطرح شده می توان گفت که رویکرد مورد توجه در این مقاله مبتنی بر رویکرد تجربی ساکنین است. به

6. Policy Maker's Perspective
7. Cognitive-Psychological Perspective8.
8. Semi-Empirical Approaches
9. Empirical Research Perspective
10. Expert-based
11. Exposure-based

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

عبارتی دیگر در این مقاله از ساکنین شهر سگزآباد در قالب پرسشنامه خواسته شده است تا نظرات خود را در ارتباط با بهبود استانداردهای کیفیت زندگی و ابعاد آن، بعد از شهر شدن محل سکونتشان بیان کنند. در عین حال این تحقیق از مبانی دیدگاه سیاست گذاران نیز به نحوی در تنظیم پرسشنامه بهره گرفته است.

مدل سنجش کیفیت زندگی

مدل ها زمینه محدود ساختن عباراتی را در یک چهارچوب خاص فراهم می آورند. به عبارتی دیگر مدل شکل ساده شده ای از کنش های موجود در جهان واقعی است (مهرگان،۱۳۸۷، ص ۷). در ارتباط با کیفیت زندگی و ابعاد مختلف آن مدل های متعددی از سوی اندیشمندان ارائه شده است که از جمله می توان به مدل متابولیسم بسط داده شده سکونتگاه های انسانی[12] از نیومن, New man) 1999)، اشاره نمود که در آن سلامت در محور می باشد. در مدل دیگری که توسط چنگ (Cheung 1997). پیشنهاد شده است، در ارتباط با ابعاد زندگی خوب است. رضایتمندی، از جمله مدل های معروف در ارتباط با کیفیت زندگی می باشد که از آن جمله می توان به مدل وان پول (Van Poll 1997) و مدل وان پول و وان کمپVan poll & Van) (kamp 2001 اشاره کرد. در عین حال می توان به انواع مختلف دیگری از مدل ها نیز اشاره:see) Marans & Mohai,1991 & Marans, 2003 & Pacione, 2003 & Rapley,2003: 196).

در این مقاله از آنجاییکه محور اصلی بحث، بررسی و سنجش اثراتی است که شهر شدن روستای سگزآباد بر روی کیفیت ساکنین داشته است و در آن به بررسی رضایتمندی ساکنین پرداخته می شود و با توجه به اینکه رویکرد تئوریک تحقیق مبتنی بر رویکرد تحقیق تجربی ساکنین است لذا مدل کمپبل (Campbell et al, 1976)، به عنوان مبنای این تحقیق قرار گرفته است. مبنای این مدل سنجش رضایتمندی است. مدل رضایتمندی مدلی است که در آن ابعاد گوناگون رضایتمندی شامل رضایتمندی مکانی شهر، جامعه و خانه مورد توجه قرار گرفته است. در مدل پیشنهادی کمپبل و همکاران(۱۹۷۶)، آنچنان که در شکل شماره ۳ نشان داده شده است، بر این نکته تاکید دارد که زمینه[13] ، نحوه ارزیابی از شرایط و مشخصات افراد در کیفیت زندگی موثر است. در این مدل منظور از زمینه همان شرایط عینی یا وضع موجود محیط زندگی شهروندان است. بر

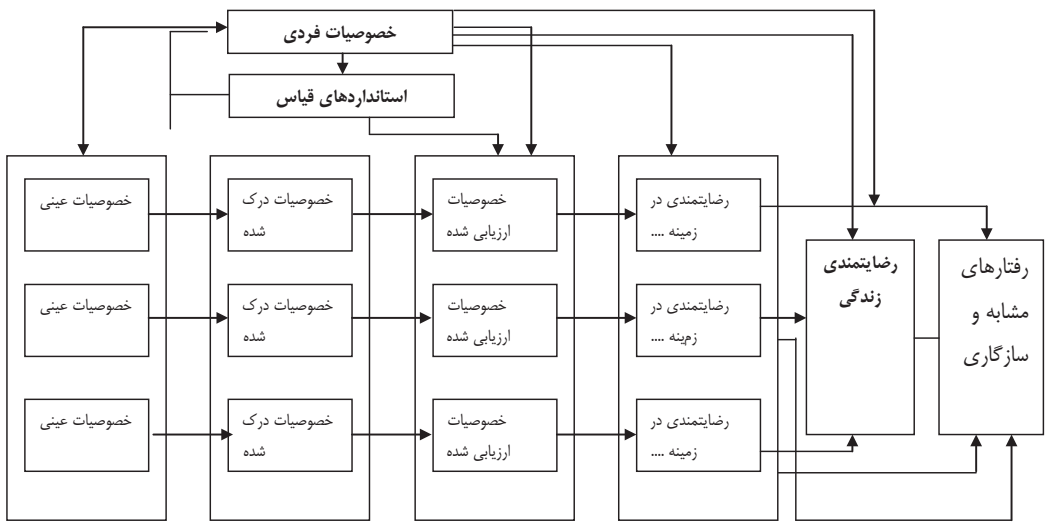

شکل ۳. ابعاد انسانی و محیطی کیفیت زندگی، ماخذ: Campbell, et al, ۱۹۷۶

12. Extended Metabolism Model of human Settlement
13. Context

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

اساس ابعاد رضایتمندی، کمپل و همکاران نشان می دهند که رضایتمندی انعکاس نوع ارزیابی و درک مردم ساکن در هر مقیاس جغرافیایی است که این مساله نیز تحت تاثیر شرایط عینی محیط است.

روش تحقیق

روش این مقاله روش های توصیفی- تحلیلی بوده که برای تحلیل و تشریح موضوع مورد بررسی از روش های آماری در قالب نرم افزار SPSS استفاده شده است. در عین حال از دو شیوه مطالعات اسنادی و مطالعات میدانی در قالب توزیع پرسشنامه، داده های مورد نیاز این تحقیق گردآوری شده است. می توان گفت این مقاله از انواع مطالعات اکتشافی بوده که در آن به کشف و بررسی ابعاد رضایتمندی زندگی پرداخته و در عین حال می توان آن را نوعی مطالعه تبیینی دانست که در آن رابطه علت و معلولی بین کیفیت زندگی و شهر شدن روستای سگزآباد بررسی می شود. از نظر هدف نیز می توان این تحقیق را نوعی تحقیق توسعه ای[۱۴]مطرح نمود.

در مطالعات اسنادی مهمترین منابع مورد استناد بررسی شده و در قالب مبانی نظری ارائه گردیده است. در واقع شیوه گردآوری داده ها در این مقاله پیمایشی می باشد. به منظور سنجش کیفیت زندگی در شهر سگزآباد تعداد ۳۱۵ پرسشنامه در قالب ۲ محله کلان(محله بالا و محله پایین) توزیع گردیده است. در پرسشنامه سعی بر آن شد تا سوالاتی تدوین گردد که در عین سادگی و قابلیت فهم بتواند کیفیت زندگی و رضایتمندی ساکنین را مورد سنجش قرار دهد. برای این منظور از طیف لیکرت ۳ تایی استفاده گردیده است. مجموع کل سوالات شامل ۳۰ سوال بوده که تعداد ۱۰ مورد شامل مشخصات فردی و توصیفات هر فرد از کیفیت زندگی خود به صورت باز طراحی شده و ۲۰ مورد نیز به صورت سوالات بسته بوده است.

در این مقاله سعی بر آن شده تا گویه های بی تفاوت و بی ربط و ابهام آور حذف گردند گویه مستقیما پس از تحقیقات مقدماتی پخش گردیده است. لذا بعد از تدوین پرسشنامه مقدماتی با هدف ارتقاء کمی (روایی) و کیفی (اعتبار) پرسشنامه فرایند pretest حداقل با ۳۰ نمونه گرفته انجام شده و بعد از بررسی آن گویه های ابهام انگیز حذف گردیده است.

به منظور سنجش اعتبار درونی ابتدا از روش اعتبار محتوا برای افزایش اعتبار پرسشنامه استفاده شده است. در این راستا با استفاده از مقیاس های آزمون شده در پژوهش های کیفیت زندگی و نظر خواهی از اساتید و کارشناسان متخصص در این زمینه گام اولیه برداشته شده است. سپس پرسشنامه تدوین شده طی دو مرحله مقدماتی و نهایی تکمیل شده است و با بررسی پاسخ های به دست آمده ۳۰ پرسشنامه مقدماتی و انجام محاسبات آماری لازم، پرسشنامه نهایی تدوین گردید.

حجم نمونه مورد مطالعه در این پژوهش به صورت احتمالی و بر اساس فرمول کوکران (حافظ نیا، ۱۳۸۷، ص ۱۳۸)، با سطح اطمینان ۹۵/۵ ، ۳۱۵ مورد، محاسبه شده است (رابطه ۱). توزیع پرسشنامه بر اساس تقسیمات شهر در قالب محله بالا و پایین، صورت گرفته است. که در هر محله به تفکیک زیرمحلات پرسشنامه به طور میانگین توزیع گردیده است.

رابطه ۱

$$N=\frac{\frac{t^2pq}{d^2}}{1+\frac{1}{N}(\frac{t^2pq}{d^2}-1)}=314.7\approx 315$$

$$T=2 \quad p=0/7 \quad q=0/3 \quad d=./05 \quad N=4958$$

با توجه به طیف ۳ گانه (لیکرت) به کار رفته و در عین حال با توجه به اینکه جهت شاخص ها صعودی است براین اساس مقادیر مدنظر از ۱ تا ۳ در نوسان می باشد که ۳ نشاندهنده بالاترین حد مطلوبیت و ۱ نشاندهنده کمترین حد می باشد. برای بررسی و مطالعه موضوع و شناسایی عوامل اصلی تحقیق از

۱۴. هر نوع کاوش اصیل به منظور کسب دانش علمی و فنی جدید که برای آن کاربرد ویژه‌ای در نظر گرفته شود.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

تحلیل عاملی و نیز برای نشان دادن همبستگی بین شهر شدن و کیفیت زندگی از همبستگی پیرسون استفاده شده است.

ساختار تحقیق

اینکه چارچوب مطالعاتی در تحقیقات کیفیت زندگی چیست یگی دیگر از ابهامات و مسائلی است که بر پیچیدگی تحقیقات کیفیت زندگی می افزاید. اما توجه به اینکه محیط زندگی در قالب یک سیستم و یا اکوسیستم است که دو بخش محیط و انسان با ویژگی های مرتبط با هر یک تشکیل دهنده کلیت این اکوسیستم است، تا حدی می تواند در شناخت چارچوب مطالعه کیفیت زندگی موثر افتد. محققین مختلف در بررسی های کیفیت زندگی چارچوب خاصی را برای تحقیق خود تعریف می کنند که از آن جمله می توان به مطالعات کامانگی و همکارانش(Camagni et al., 1998: 105)، هاردی(Hardi, 2006:136) و رینر (Rinner, 2007: 912)اشاره کرد که سه محیط فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی را به عنوان چارچوب کار تحقیقاتی خود تعریف کرده اند.

با توجه به بررسی ادبیات مرتبط با کیفیت زندگی، در این مقاله چارچوب مورد نظر سعی در شناسایی و ایجاد ارتباط بین کیفیت زندگی و اثرات شهر شدن روستای سگزآباد دارد (توجه کنید به شکل شماره ۴). در این چارچوب مفهومی اثراتی را که می تواند شهر شدن بر روی کیفیت زندگی ساکنین داشته باشد به عنوان نقطه شروع حرکت و از پس شناخت عوامل اساسی کیفیت زندگی قرار دارد.

در این چارچوب مفهومی، شهر شدن به عنوان فرایندی تعریف می شود که در پی آن کلیه تغییراتی در یک محیط با ساختار روستایی به موازات آن مورد تحلیل و بررسی قرار می گیرد. از طرف دیگر ابعاد عینی وضعیت موجود شهر و ابعاد ذهنی نیز قضاوتی است که ساکنین ارائه می دهند که از آن به عنوان ادراکات شهروندان یاد شده است. بررسی و تحلیل فرضیات در قالب چارچوب مفهومی زیر ارائه می

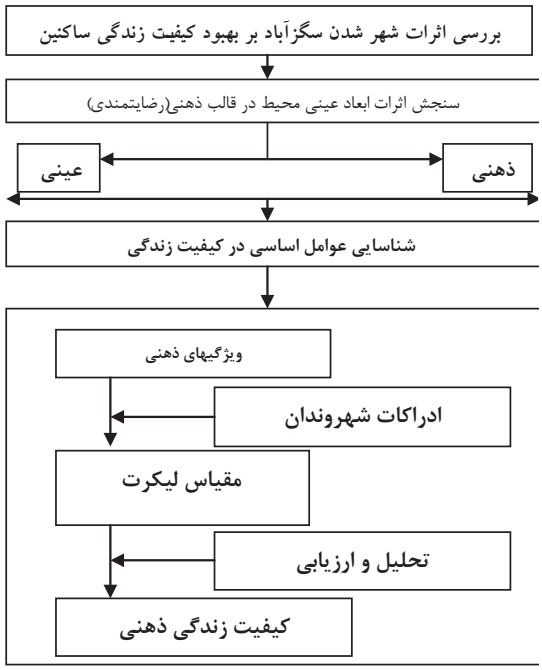

شکل ۴. چارچوب مفهومی و عملیاتی تحقیق

گردد (شکل شماره ۴).

محدوده مورد مطالعه

سگزآباد یکی از شهرهای تاریخی استان قزوین است. این شهر در بخش مرکزی شهرستان بوئین‌زهرا قرار دارد. جمعیت این شهر طبق سرشماری سال ۱۳۸۵، برابر با ۴۹۵۸ نفر بوده‌است (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵). این شهر در مختصات ۳۵درجه و ۳۸دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی واقع شده است (سازمان جغرافیایی ارتش).

یافته ها

سنجش رضایتمندی در شهر سگزآباد

به منظور بررسی و مطالعه رضایتمندی در شهر سگزآباد بررسی ها در قالب ۳ محیط ساخته شده، محیط زندگی و محیط اجتماعی انجام گرفته است. تحلیل های به عمل آمده در بعد محیط ساخته شده در قالب ۵ گویه صورت گرفته است و از شهروندان خواسته شده است تا نظرات خود را در رابطه با بهبود یا عدم بهبود در ابعاد پاکیزگی و نظافت شهر، کمیت و کیفیت آب، فضای سبز و پارک، جمع آوری زباله

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

و در نهایت وضعیت مسکن، مطرح نمایند. با توجه به نتایج تحقیق، بخش قابل توجهی از شهروندان در رابطه با نظافت و پاکیزگی شهر و نیز جمع آوری زباله اظهار رضایت نموده و تبدیل روستای سگزآباد به شهر را در بهبود موارد مذکور مثبت ارزیابی نموده اند (جدول شماره ۲). با توجه به اعمال قوانین مربوط به کمیسیون ماده ۱۰۰ که با استقرار شهرداری نمود حقوقی یافته، از طریق نظارت در ساخت و ساز در رابطه با اعطای پروانه ساختمانی تا حد بسیار زیادی استانداردهای ساختمانی که تا پیش از شهر شدن مورد توجه نبود، اعمال می گردد. پس از بررسی صورت گرفته که در قالب پرسشنامه صورت گرفت، نتایج نشان داد که بیش از ۵۳ درصد شهروندان نیز در این رابطه نظر مثبتی دارند (جدول شماره ۲).

در بررسی محیط زندگی ۴ گویه مورد بررسی قرار گرفته است که در رابطه با بهبود وضعیت آموزشی شهر سگزآباد بعد از شهر شدن نزدیک به نصف شهروندان نمونه بر این باور بودند که تغییر مثبتی صورت نگرفته است. این شهر دارای دو مدرسه ابتدایی، دو مدرسه راهنمایی به صورت دخترانه و پسرانه است در رابطه با دبیرستان تنها یک دبیرستان پسرانه به صورت مستقل بوده و دبیرستان دخترانه به صورت دو شیفته با مدرسه راهنمایی مشترک است. در عین حال این تعداد با شهر شدن تغییری نکرده است (جدول شماره ۳).

بیش از ۵۰ درصد شهروندان نگرش مثبتی در رابطه با بهبود وضعیت امکانات بهداشتی دارند. با توجه به اینکه بعد از شهر شدن تعداد مطب ها در شهر افزایش یافت همین عامل به عنوان یک فاکتور عینی (منظور بعد فیزیکی یا بعدی که نمود فیزیکی دارد) بر قضاوت ذهنی شهروندان تاثیر گذاشته است (جدول شماره ۳).

با توجه به اینکه تنها عملکرد شهرداری در رابطه با فضای سبز و امکانات تفریحی شهر ایجاد میدانی در ورودی شهر با عنوان میدان امام خمینی است که در محور شریان درجه یک شهر یعنی محور ارتباطی بوئین زهرا- تاکستان واقع شده و نیز تعداد معدودی از وسایل ورزشی و تفریحی است لذا سرانه فضای سبز (البته به جز فضاهای سبز مربوط به باغات که در اطراف شهر و در مواردی در داخل شهر قرار دارد) و فضای گذران اوقات فراغت بسیار محدود (۰,۵ متر) است. در این راستا و با توجه به اهمیت شاخص تفریح

جدول۲. درصد فراوانی تاثیر شهر شدن سگزآباد بر بهبود بعد کیفیت محیط ساخته شده از نظر ساکنین سگزآباد

گویه	بهبود نیافته	بی نظر	بهبود یافته
نظافت و پاکیزگی	۲۱	۹/۹	۶۹/۱
کمیت و کیفیت آب	۴۴/۴	۶/۲	۴۹/۴
فضای سبز و پارک	۲۹/۶	۱۱/۱	۵۹/۳
جمع آوری زباله	۱۴/۸	۱۱/۱	۷۴/۱
وضعیت مسکن	۲۹/۶	۱۷/۳	۵۳/۱

جدول۳. درصد فراوانی تاثیر شهر شدن سگزآباد بر بهبود وضعیت محیط زندگی از نظر ساکنین سگزآباد

گویه	بهبود نیافته	بی نظر	بهبود یافته
وضعیت آموزش	۴۶/۹	۱۳/۶	۳۹/۵
وضعیت امکانات بهداشتی	۳۵/۸	۱۳/۶	۵۰/۶
تفریح و فراغت	۴۴/۴	۲۳/۵	۳۲/۱
حمل و نقل	۵۱/۲	۱۰	۳۸/۸

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

و اوقات فراغت از شهروندان در رابطه با وضعیت امکانات گذران اوقات فراغت سوالاتی به عمل آمد که نزدیک به ۴۵درصد از پرسش شوندگان اظهار نارضایتی نموده و تنها ۳۲,۱ درصد نظر مثبتی داشتند (جدول شماره ۳).

شهر سگزآباد اگرچه با استقرار شهرداری شکل منظمی در ارتباط با سیستم حمل ونقل برون شهری که عمدتا در محور سگزآباد– بوئین زهرا فعالیت دارد، به خود گرفته است اما هیچگونه تسهیلاتی مبنی بر استقرار سامانه حمل و نقل درون شهری دیده نمی شود. در این ارتباط نتایج حاصل از توزیع پرسشنامه نیز نشان می دهد که ۵۱,۲ درصد از ساکنین شهر شدن سگزآباد را در بهبود حمل ونقل موثر نمی دانند (جدول شماره ۳).

با توجه به اینکه یکی از معیارهای مورد توجه در مطالعات کیفیت زندگی شهری بررسی ابعاد اجتماعی و شناخت آن در شهر از سوی شهروندان است لذا در این تحقیق در قالب ۷ گویه تحت عنوان احساس تعلق به محیط، بهبود نحوه مشارکت عمرانی، نظرخواهی مردمی در فعالیت های عمرانی، میزان مشارکت در فعالیت های عمرانی، احساس امنیت، امید به زندگی و احساس رضایت، از شهروندان سوالاتی پرسیده شده که به ویژه در مورد گویه های دوم (بهبود نحوه مشارکت عمرانی) و سوم(نظرخواهی مردمی در فعالیت های عمرانی) اکثر شهروندان نظر منفی داشتند معتقدند که شهر شدن روستای سگزآباد تغییرات چندانی را ایجاد نکرده است (جدول شماره ۴).

همبستگی بین شهر شدن و کیفیت زندگی ساکنین

برای نشان دادن درجه همبستگی بین شهر شدن روستای سگزآباد و درجه کیفیت زندگی در شهر سگزآباد با استفاده از برنامه ی رایانه ای Spss همبستگی پیرسون بین متغیرهای فوق بدست آمد که میزان Sig در آن ۰/۰۰۱ شده که مطابق تفسیر توصیفی این برنامه در Sig کمتر از ۰/۰۵ رابطه

مدیریت شهری
دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۰ پاییز و زمستان ۹۱
No.30 Automn & Winter

جدول۴. درصد فراوانی تاثیر شهر شدن سگزآباد بر بهبود بعد کیفیت محیط اجتماعی از نظر ساکنین سگزآباد

گویه	بهبود نیافته	بی نظر	بهبود یافته
احساس تعلق به اجتماع	۲۳/۵	۳۰/۹	۴۵/۶
بهبود نحوه مشارکت عمرانی	۴۵/۷	۲۹/۶	۲۴/۷
نظرخواهی مردمی در فعالیت‌های عمرانی	۷۰/۴	۱۷/۳	۱۲/۳
میزان مشارکت در فعالیت‌های عمرانی	۴۸/۱	۱۸/۵	۴۳/۳
احساس امنیت	۳۰/۹	۱۶	۵۳/۱
امید به زندگی	۱۸/۵	۲۹/۶	۵۱/۹
احساس رضایت	۲۹/۶	۱۴/۸	۵۹/۶

جدول ۵. همبستگی شهر شدن سگزآباد و اثرات آن بر کیفیت زندگی

Symmetric Measures

		Value	Asymp. Std. Error(a)	Approx. T(b)	Approx. Sig.
Interval by Interval	Pearson's R	,۱۰۳	,۱۷٤	-,٥٤٨	,۰۰۱ (c)
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,۰۳۳	,۱۸۹	-,۱۷٥	,۸٦۲(c)
N of Valid Cases		۳۰			

a Not assuming the null hypothesis.
b Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c Based on normal approximation

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

معنادار و بیشتر از ۰/۰۵ رابطه بی معنی است، بنابراین این رابطه معنادار است. از طرف دیگر یکی از خروجی های این برنامه Value است که شدت این رابطه را تعیین می کند. Value در این رابطه ۰,۱۰۳ بدست آمده است که با توجه به علامت مثبت در عدد حاصله رابطه میان این دو متغیر مستقیم است.

شناسایی ابعاد کیفیت زندگی در شهر سگزآباد

در این مقاله برای شناخت ابعاد اساسی در کیفیت زندگی ساکنین شهر سگزآباد از روش تحلیل عاملی استفاده شده است. داده های اولیه این تحقیق در قالب ۱۶ متغیر مورد بررسی و گردآوری شده است که مرتبط با رضایتمندی ساکنین از کیفیت زندگی می باشد. نتایج بررسی ها نشان می دهد که ارزش KMO برابر با ۰,۷۳۴ و سطح معناداری آزمون بارتلت ۰,۰۰۰ است که بر این اساس می توان گفت داده ها برای انجام تحلیل عاملی مناسب می باشند. بر اساس معیار ویژه (بالاتر از ۱) و اسکری پلات در مجموع ۸ عامل تعیین شده است. که این ۸ عامل در مجموع ۶۱,۲۴۳ درصد از کل واریانس را تبیین کرده است. با توجه به جدول شماره ۶ می توان عوامل را

جدول ۶. بارهای عاملی برای معرف های کیفیت زندگی در شهر سگزآباد

متغیرها	عامل‌ها							
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
رضایت از نظافت و پاکیزه‌گی	۰.۶۵۳							
رضایت از کمیت و کیفیت آب	۰.۷۰۱							
رضایت از فضای سبز و پارک	۰.۵۹۸							
رضایت از جمع آوری زباله	۰.۸۲۳							
رضایت از وضعیت مسکن		۰.۶۴۳						
رضایت از وضعیت آموزش			۰.۵۱۲					
رضایت از وضعیت امکانات بهداشتی				۰.۷۱۹				
رضایت از تفریح و فراغت					۰.۵۰۳			
رضایت از حمل و نقل						۰.۵۷۶		
احساس تعلق به اجتماع							۰.۸۲۳	
بهبود نحوه مشارکت عمرانی							۰.۵۰۹	
نظرخواهی مردمی در فعالیت-های عمرانی							۰.۵۱۷	
میزان مشارکت در فعالیت‌های عمرانی							۰.۵۱۱	
احساس امنیت								۰.۷۳۸
امید به زندگی								۰.۶۸۷
احساس رضایت								۰.۷۰۲
مقدار ویژه	۱۵.۰۱۲	۵.۱۰۱	۶.۱۶۰	۸.۶۱۵	۴.۳۶۵	۶.۴۳۰	۱۱.۸۷	۱۰.۱۱۷
واریانس(٪)	۱۴.۹۲۴	۶.۶۵۷	۶.۹۸۰	۷.۸۵۳	۶.۰۳۲	۶.۹۹۹	۱۲.۸۷۱	۱۲.۵۱۲
مجموع واریانس تبیین شده(٪)	۶۱.۲۴۳							

Extraction Method: Principal Component Analysis
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

به قرار زیر دسته بندی کرد:
– عامل نخست: عامل نخست مربوط به محیط ساخته شده می باشد به عبارتی دیگر بیشترین بارها را بر شاخص های قلمرو محیط ساخته شده نشان می دهد. لذا این عامل با عنوان کیفیت محیطی می باشد.
– عامل دوم: عامل دوم تنها شامل شاخص مسکن می باشد که مرتبط با شاخص های محیط ساخته شده است. که می توان آنرا کیفیت مسکن مطرح نمود.
– عامل سوم: عامل سوم بیشترین بار را بر روی شاخص آموزش از محیط زندگی نشان می دهد. این عامل تحت عنوان کیفیت آموزش می باشد.
– عامل چهارم: این عامل بیشترین بار را بر روی محیط زندگی دارا می باشد. لذا این عامل تحت عنوان عامل کیفیت امکانات بهداشتی می باشد.
– عامل پنجم: عامل پنجم نیز بیشتری بار را روی شاخص تفریح و فراغت از مجموع شاخص های محیط زندگی دارد لذا تحت عنوان کیفیت تفریح و فراغت نامگذاری می گردد.
– عامل ششم: این عامل مرتبط با محیط زندگی بوده و بیشترین بار را بر روی شاخص حمل و نقل دارد لذا تحت عنوان کیفیت حمل و نقل نامگذاری می گردد.
– عامل هفتم: این عامل بیشترین بارها را بر روی شاخص های محیط اجتماعی دارد. این عامل تحت عنوان کیفیت مشارکت نامیده می شود.
– عامل هشتم: این عامل بیتشرین بار را بر روی شاخص های محیط اجتماعی دارد. این عامل بهزیستی فردی نامگذاری می گردد.

سنجش رضاتمندی از ابعاد کیفیت زندگی در شهر سگزآباد

در نهایت به عنوان جمع بندی نهایی میانگینی از ابعاد تعیین شده در قالب نظرسنجی از شهروندان شهر سگزآباد مورد بررسی قرار گرفته تا نشان داده شود چه اندازه تبدیل سگزآباد به یک نقطه شهری در بهبود کیفیت زندگی شهروندان آن موثر بوده است. در این بررسی ابعادی چون کیفیت محیط، کیفیت مشارکت و بهزیستی فردی بیشترین رضایتمندی را از سوی شهروندان به همراه داشته اند. در عین حال ابعادی چون کیفیت حمل ونقل، کیفیت تفریح و فراغت و کیفیت آموزش از دید شهروندان چندان مطلوب نبوده است (جدول شماره ۷). برای درک بهتر نتایج ارائه شده از نمودار شماره ۱ برای نشان دادن میانگین ابعاد کیفیت زندگی استفاده شده است. با توجه به درصد میانگین مربوط به کیفیت زندگی کلی (۴۸,۸۰درصد) می توان گفت که ارزیابی شهروندان در ارتباط با تاثیر شهر شدن سگزآباد بر کیفیت زندگی

جدول۷. میانگین و انحراف استاندارد ابعاد کیفیت زندگی از نظر ساکنین سگزآباد

ابعاد کیفیت زندگی	میانگین	انحراف استاندارد
کیفیت محیط	۱۳/۴۶	۳/۳۲
کیفیت آموزش	۲/۹۳	۱/۱۸
کیفیت مسکن	۳/۲۳	۱/۰۷
کیفیت مشارکت	۱۰/۶۹	۳/۰۴
کیفیت امکانات بهداشتی	۳/۱۲	۱/۲۳
کیفیت تفریح و فراغت	۲/۷۹	۱/۲۳
بهزیستی فردی	۹/۹۳	۲/۹۰
کیفیت حمل و نقل	۲/۷۵	۱/۲۹
کیفیت زندگی کلی	۴۸/۸۰	۱۱/۲۰

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

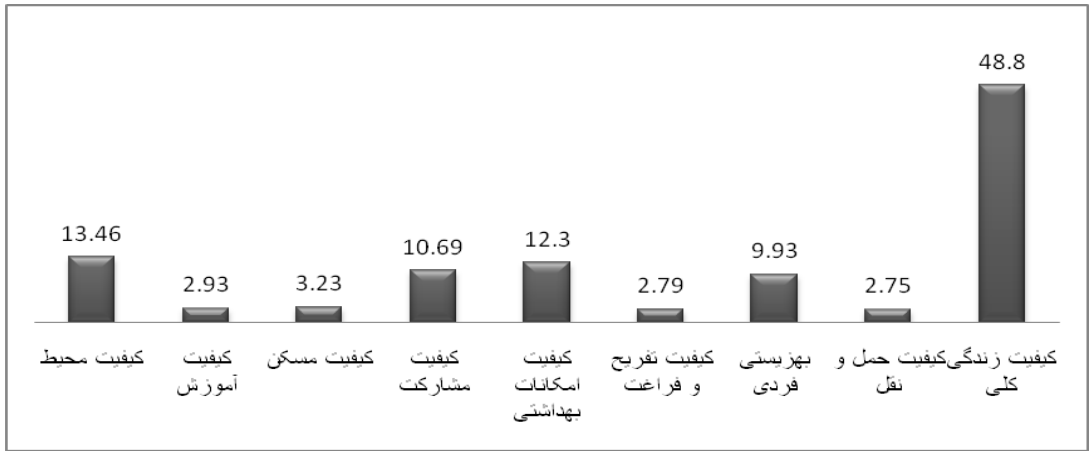

نمودار ۱. میانگین ابعاد کیفیت زندگی از نظر ساکنین سگزآباد

جدول۸. ماتریس همبستگی ابعاد کیفیت زندگی و کیفیت زندگی کلی

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱. کیفیت محیط	–								
۲. کیفیت آموزش	۰/۳۶**	–							
۳. کیفیت مسکن	۰/۵۱**	۰/۲۶*	–						
۴. کیفیت مشارکت	۰/۵۸**	۰/۴۳**	۰/۳۸**	–					
۵. امکانات بهداشتی	۰/۶۲**	۰/۲۹**	۰/۳۹**	۰/۵۱**	–				
۶. تفریح و فراغت	۰/۱۷	۰/۰۹	۰/۱۳	۰/۴۰**	۰/۳۰**	–			
۷. بهزیستی فردی	۰/۶۷**	۰/۲۹**	۰/۳۸**	۰/۵۴**	۰/۵۹**	۰/۱۸	–		
۸. کیفیت حمل و نقل	۰/۵۲**	۱۴	۰/۳۱**	۰/۴۲**	۰/۵۲**	۰/۲۷*	۰/۵۳**	–	
۹. کیفیت زندگی کلی	۰/۸۶**	۰/۴۹**	۰/۵۸**	۰/۸۱**	۰/۷۴**	۰/۴۱**	۰/۸۲**	۰/۶۶**	–

**= P<۰/۰۱ ، * = P<۰/۰۵

آنها تا حد زیادی (نزدیک به ۵۰ درصد) مثبت است. برای پاسخگویی به این پرسش که کدام ابعاد کیفیت زندگی بیشترین تاثیر علّی را بر کیفیت زندگی کلی در ناحیه مورد مطالعه دارد از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج مربوط به آن در جدول شماره ۸ خلاصه شده است.

جدول ۸ نشان می دهد که تمام ابعاد کیفیت زندگی با کیفیت زندگی کلی همبستگی معنادار و مثبت بالای دارند که بالاترین همبستگی مربوط به کیفیت محیط و پایین ترین همبستگی مربوط به تفریح و فراغت است. بدین معنی که بهترین پیش بینی کننده برای کیفیت زندگی کلی کیفیت محیط است، پیش بینی کننده بعدی به ترتیب قدرت پیش بینی عبارتند از: بهزیستی فردی، کیفیت مشارکت، امکانات بهداشتی، کیفیت حمل و نقل، کیفیت مسکن، کیفیت آموزش و تفریح و فراغت.

نتیجه گیری و جمعبندی

کیفیت زندگی به عنوان مفهومی چند بعدی امروزه به معنی فراهم بودن مطلوب های مورد نظر شهروندان است که این مفهوم در کنش متقابل میان ویژگی های محیطی- کالبدی، اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی با خصوصیات فردی حاصل می شود. محیط های مختلف جغرافیایی با ویژگی های مختلف اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی ابعاد و مفاهیم متفاوتی از کیفیت زندگی را متبادر می سازد. در بسیاری موارد زندگی

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

در نواحی روستایی به ویژه در کشورهای توسعه نیافته که توزیع امکانات در حالت برابر نیست، نسبت به زندگی شهری ابعاد کمتری از کیفیت زندگی چه در بعد عینی و چه در بعد ذهنی را به نمایش می گذارد. اقبال مردم برای شهر شدن روستای محل زندگی خود تا حد بسیاری مرتبط با بهره مندی از امکاناتی است که بسیاری از نواحی روستایی کشور از آن بی بهره اند. برای پاسخگویی به این سوال که آیا شهروندان به طور کلی در ارزیابی خود این اقدام را مثبت می دانند؟ به عبارتی دیگر آیا شهر شدن این نقاط در بهبود کیفیت زندگی ساکنین تاثیر دارد؟ شکل شماره ۵ و نیز جدول شماره ۷ نشان می دهد که در مجموع شهروندان تبدیل سگزآباد به عنوان یک نقطه شهری را اقدامی مثبت در جهت ارتقاء استانداردهای خود می دانند.

بر اساس آنچه که در شکل شماره ۵ ارائه شده، شدت اثر تحولات کیفیت محیط به دنبال تبدیل روستای سگزآباد به شهر با ۱۳,۴۶ درصد بیش از سایر ابعاد است. در عین حال تبدیل شدن روستای سگزآباد به شهر کمترین اثر را بر روی کیفیت حمل و نقل با ۲,۷۵ درصد، داشته است. توجه به این نکته ضروری است که در بسیاری موارد فعالیت های عمرانی شهرداری ها بیش از فعالیت های فرهنگی و سایر فعالیت های شهرداری مورد توجه و قضاوت شهروندان قرار می گیرد. در این میان کیفیت مشارکت با ۱۰,۶۹ در صد، بهزیستی فردی با ۹,۹۳ در صد، کیفیت مسکن با ۳,۲۳ درصد، کیفیت امکانات بهداشتی با ۳,۱۲ درصد، کیفیت آموزش با ۲,۹۳ درصد، کیفیت گذران اوقات فراغت با ۲,۷۹، در رده های بعدی قرار دارند.

به طور کلی نتایج تحقیق حاکی از آن است که در محدوده مورد مطالعه نزدیک به ۵۰درصد از ساکنین نسبت به بهبود کیفیت زندگی خود بعد از شهر شدن محل سکونتشان نظر مثبتی دارند. در عین حال ابعاد کالبدی و یا بهبود در ابعاد کالبدی شهر از دید شهروندان تفاوت بارزی با شرایط پیش از شهر شدن را داشته است. با توجه به یافته های مربوط به بخش هبستگی شهر شدن و کیفیت زندگی که در قالب جدول شماره ۵ ارائه شده است می توان به این سوال که شهر شدن یک نقطه روستایی و کیفیت زندگی ساکنین آن تا چه حد دارای رابطه است؟ پاسخ گفت. بر مبنای آنچه که در جدول شماره ۶ ارائه شده است می توان در پاسخ به این سوال که، عوامل اساسی در بهبود کیفیت زندگی نواحی روستایی پس از شهر شدن چیست؟ گفت که در محدوده مورد مطالعه این مقاله مجموع ۸ عامل به عنوان عوامل اساسی در بررسی های کیفیت زندگی می باشد. در عین حال با توجه

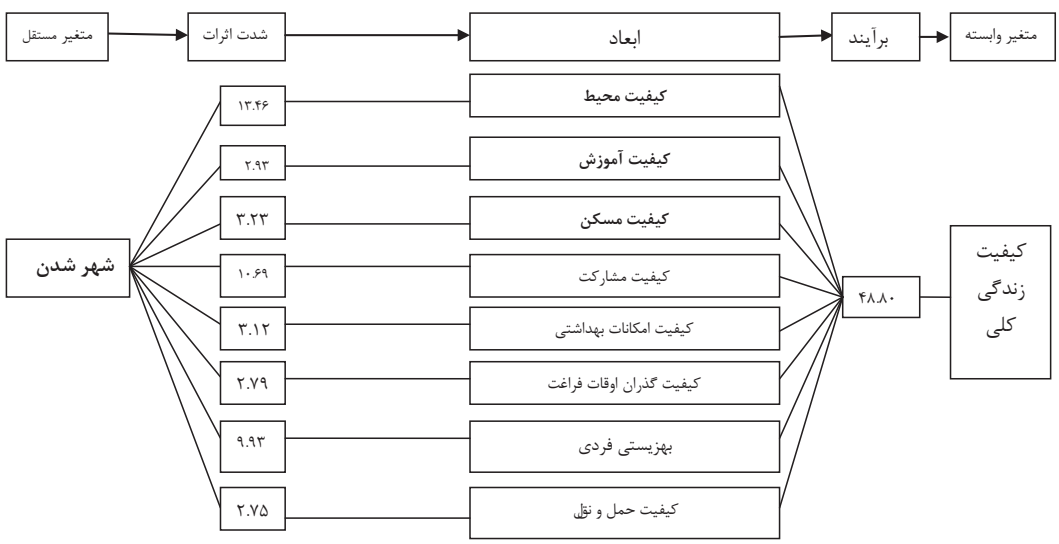

شکل ۵. اثرات شهر شدن سگزآباد بر کیفیت زندگی شهروندان؛ ماخذ: نگارندگان.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

به جدول شماره ۸ نیز در پاسخ به سوال دیگر این مقاله یعنی، کدامیک از عوامل و شاخص های کیفیت زندگی وزن بیشتری را در بهبود کیفیت زندگی پس از تبدیل روستا به شهر، از دیدگاه ساکنین دارا می باشد؟ می توان گفت کیفیت محیطی بیشترین وزن را داشته و عوامل دیگر به ترتیب شامل: بهزیستی فردی، کیفیت مشارکت، امکانات بهداشتی، کیفیت حمل و نقل، کیفیت مسکن، کیفیت آموزش و تفریح و فراغت می گردند.

با توجه به نتایج به دست آمده در نمونه مورد مطالعه می توان گفت که شهر شدن یک نقطه روستایی از آنجایی که زمینه ایجاد امکانات را فراهم می سازد و با توجه به اینکه از منظر روانشناختی تا حد بسیاری شهر شدن یک نقطه روستایی زمینه تصاحب مفهوم شهری شده(برای گریز از عبارت دهاتی) را برای شهروندان فراهم می سازد، در بهبود کیفیت زندگی موثر است. لوئیز ورث در سال ۱۹۳۸ از شهرنشینی به عنوان شیوه خاصی از زندگی یاد نمود[۱۵] . در حالی که امروزه ارتقاء استانداردهای کیفیت زندگی در نواحی روستایی در کشورهای توسعه یافته، نه تنها تمایلی در تغییر روستا به شهر نشان نمی دهد بلکه فرایندی که در سیکل مطالعات شهرنشینی از آن تحت عنوان شهرگریزی[۱۶] یاد می شود[۱۷] در این کشورها رخ نموده است. در واقع سرمایه گذاری ها برای ارتقاء کیفیت زندگی در نواحی شهری به حدی بوده است که تعریف لوئیز ورث برای تمایز شهر و روستا را بی اثر کرده است.

به عنوان نتیجه گیری نهایی از یافته های این تحقیق می توان گفت در واقع از آنجاییکه تخصیص بودجه های عمرانی و رفاهی در کشور متناسب با معیار مدیریتی(شهر و یا روستا بودن) و مبنای جمعیتی است لذا می توان گفت شهر شدن در واقع ابزاری برای ارتقاء سطوح کیفیت زندگی قلمداد می کردد. که در کنار مزایای گفته شده برای ساکنین می تواند برای کشور و تعادل منطقه ای تولید و مصرف اثرات منفی داشته باشد.

راهکارها و پیشنهادات

شهر شدن تنها پارامتر و یا متغیر مستقل در ارتقاء کیفیت زندگی ساکنین در نواحی روستایی تبدیل شده به شهر نیست بلکه به دنبال این اقدام، پیشنهادات زیر در جهت ارتقاء هر چه بیشتر استانداردهای زندگی این نواحی پیشنهاد می گردد:

- افزایش دسترسی و زیرساخت های مرتبط
- ایجاد پارک ها و فضاهای گذران اوقات فراغت در محور جاده رودک به عنوان فضای در دسترس
- در نظر گرفتن کلینیک های تخصصی درمانی و نیز مطب ها و داروخانه ها
- ارتقاء کیفیت آموزشی در قالب افزایش امکانات
- ایجاد سازوکارهای ارتقاء کیفیت مسکن

منابع و ماخذ

۱- استانداری استان قزوین، www.qazvin.gov.ir/2010

۲- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۸۷) مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت، چاپ چهاردهم، تهران

۳- رهنمایی، محمدتقی (۱۳۸۸)، دولت و شهرنشینی در ایران(مبانی و اصول کلی نظریه توسعه شهر و شهرنشینی در ایران)، جغرافیا و برنامه ریزی منطقه ای، پیش شماره، سال اول، پاییز و زمستان ۱۳۸۸.

۴- سازمان جغرافیایی ارتش، www.ngo-iran.ir/Moarefi.htm2010

۵- شایان، حمید (۱۳۸۳) «تنگناههای توسعه در استان های مرزی کشور»، مجله پژوهش های جغرافیایی، شماره ۴۷، دانشگاه تهران، ۸۱-۷۱.

۶- شماعی، علی، عظیمی، آزاده و فرجی ملائی، امین (۱۳۹۰) بررسی اثرات شهر شدن نقاط روستایی

15. Louis, Wirth(1938), Urbanism as a way of life, American Journal of Sociology, Vol: 44., pp:. 1-24.

16.Counterurbanisation

۱۷. عظیمی، ناصر (۱۳۸۱)، پویش شهرنشینی و مبانی نظام شهری، نشر نیکا، تهران. ص ۳۰

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

بر کیفیت زندگی ساکنین، مجله مطالعات مدیریت شهری.
۷- علینقی، امیرحسین (۱۳۷۸) داده هایی از عدم تعادل در جامعه ایران، استانهای مرزی، فصلنامه راهبردی، شماره ۵ و ۶، پژوهشکده مطالعات راهبردی وزرات آموزش عالی، صص ۱۲۷-۱۵۶.
۸- عندلیب، علیرضا (۱۳۷۹) آمایش مناطق مرزی با تأکید بر ملاحظات امنیتی، دفاعی، مطالعه موردی: مناطق مرزی خوزستان،رساله دکتری شهرسازی، دانشکده هنرهای زیبا، تهران.
۹- غفاری، غلامرضا و امیدی، رضا (۱۳۸۷) کیفیت زندگی در برنامه های عمرانی و توسعه ایران، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال هشتم، شماره ۳۰ و ۳۱.
۱۰- فرجی ملائی، امین(۱۳۸۹)الف، تحلیلی بر مفهوم کیفیت زندگی شهری، دومین همایش علمی سراسری دانشجویی جغرافیا، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.
۱۱- فرجی ملائی، امین(۱۳۸۹)ب، تحلیل شاخص های کیفیت زندگی شهری و برنامه ریزی برای بهبود آن، مورد شهر بابلسر، پایان نامه کارشناسی ارشد ر شته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.
۱۲- گروسی، سعیده و نقوی، علی (۱۳۸۷) سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در شهر کرمان، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال هشتم، شماره ۳۰ و ۳۱.
۱۳- مرکز آمار ایران (۱۳۸۵) سرشماری عمومی نفوس و مسکن، آمارنامه استان قزوین.
۱۴- معطوف، شریف (۱۳۸۱) بررسی پدیده عدم تعادل منطقه ای: در برابر توسعه کشور و استخراج درس هایی از طرح توسعه شهرستان مرزی نهبندان برای استفاده در تدوین برنامه چهارم توسعه کشور، مجموعه مقالات همایش چالشها و چشم اندازهای توسعه ایران، تهران.
۱۵- موسوی، میرنجف (۱۳۸۲) «سنجش درجه توسعه یافتگی نواحی ایران»، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا، دانشگاه یزد، به راهنمایی کرامت الله زیاری.
۱۶- مهرگان، محمدرضا (۱۳۸۶) تصمیم گیری با چند هدف، انتشارات دانشگاه تهران.
۱۷- ولدبیگی، مجتبی (۱۳۸۸) بکارگیری سیستم شناختی- مقایسه ایی کیفیت زندگی نمونه موردی: شهر کرج، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی تبریز، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، استاد راهنما: محمدرضا پورمحمدی.
18- Angur. Madhukar, Widgery. Robin& G. Angur. Sudhir (2004), Congruence among Objective and Subjective Quality-of-Life (QOL) Indicators, Alliance Journal of Business Research .
19- Bell S, Morse S.(1999)., Sustainability indicators. London: Earthscan; 1999.
20- Bowling A.(1997), Measuring health: a review of quality of life measurement scales. Mainhead. Open University Press; 1997
21-Camagni, R., Capello, R., & Nijkamp, P., 1998, Towards Sustainable City Policy: an economy environment technology nexus, Ecological Economics, 24.
22- Campbell, A., Converse, P., & Rodgers, W. (1976). The quality of American life. New York: Russell Sage.
23-Cheung, C.,)1997(. Toward a theoretically based measurement model of the good life. J. Gen. Psychol. 158 (2), 200–215.
24- Cutter, S.L (1985), Rating place : a geographers view on quality of life, resource publication in geography the association of American geographers.
25- Das, D., 2008, Urban Quality of Life: A case study of Guwahati, Social Indica-

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

tors Research, 88.
26- Fahy, F., Ó Cinnéide, M.,(2008), Developing and testing an operational framework for assessing quality of life, Environmental Impact Assessment Review 28 (2008) 366–379, 0195-9255/$ - see front matter © 2007 Elsevier Inc. All rights reserved. doi:10.1016/j.eiar.2007.10.002.
27- Hardi, P. and Pinter, L. 2006, City of Winnipeg Quality of Life Indicators, In Sirgy, M. J., Rahtz, D., and Swain, D.[eds] Community Quality of Life Indicators: Best Cases 2, Springer.
28-Henderson, Hazel, and Jon Lickerman and Patrice Flynn. 2000. Calvert-Henderson Quality of Life Indicators: A New Tool for Assessing National Trends. Bethesda, MD: Calvert Group, Ltd.
29- Kline E(2001), . Indicators for sustainable development in urban areas. In: Devuyst D, Hens L, De Lannoy W, editors. How green is the city? USA: Columbia; 2001. p. 275–98.
30- Stohr, W.B, and Fraser Taylor(1981), Development from above or below, Willey.
31- Lee, Y-J.,(2008), Subjective quality of life measurement in Taipei, Building and Environment 43 (2008) 1205–1215, 0360-1323/$ - see front matter r 2007 Elsevier Ltd. All rights reserved. doi:10.1016/j.buildenv.2006.11.023
32- Li, F., Liu, X., Hu, D., Wang, R., Yang, W., Li, D., Zhao, D., (2009), Measurement indicators and an evaluation approach for assessing urban sustainable development: A case study for China's Jining City, Landscape and Urban Planning 90 (2009) 134–142 , doi:10.1016/j.landurbplan.2008.10.022
33- Marans RW, Couper M.(2000), Measuring the quality of community life: a program of longitudinal and comparative international research. In: Proceedings of the second international conference on the quality of life in cities, vol. 2, 2000. p. 386–400. National University of Singapore, School of Real Estate and Building.
34- Marans, R.W., Mohai, P., (1991).,. Leisure resources, recreation activity, and the quality of life. In: Driver, B.L., Brown, P., Peterson, G.L. (Eds.), Benefits of Leisure. Venture Publishing, State College, PA.
35- Marans, R. W.(2003), Understanding environmental quality through quality of life studies: the 2001 DAS and its use of subjective and objective indicators, Landscape and Urban Planning 65 (2003) 73–83
36- Newman, P.W.G., (1999). Sustainability and cities: extending the metabolism model. Landscape Urban Plann. 33, 219–226.
37- Pacione, Michael(2003), Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective, Landscape and Urban Planning 65 (2003) 19–30.
38- Rapley, M., 2003, Quality of Life Research: A Critical Introduction, SAGE

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]

Publications Ltd, London.
39- Rinner, C. 2007, A geographic visualization approach to multi-criteria evaluation of urban quality of life, International Journal Geographic Information Science, Vol.21, no.8.
40- RIVM,(2002). In: Bouwman, A., van Kamp, I., van Poll, R. (Eds.), Report 630950 00x Workshopverslag Leefomgevingskwaliteit II. Verslag Workshop, 18 December 2001, in press.
41- Santos, L. and Martins, I., 2007, Monitoring Urban Quality of Life: The Porto experience, Social Indicators Research, 80.
42- Shafer, C.S., Koo Lee, B., Turner, S., (2000),. A tale of three greenway trails: user perceptions related to quality of life. Landscape Urban Plann. 49, 163–178.
43- van Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G.,(2003), Urban environmental quality and human well-being Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study, Landscape and Urban Planning 65 (2003) 5–18, 0169-2046/03/$20.00 © 2003 Elsevier Science B.V. All rights reserved. PII: S0169-2046(02)00232-3
44- van Poll, R., (1997). The Perceived Quality of the Urban Residential Environment. A Multi-Attribute Evaluation. Rijksuniversiteit Groningen, Groningen.
45- Wang, B., Li, X., Stanton, B., Fang,X., (2010), The influence of social stigma and discriminatory experience on psychological distress and quality of life among rural-to-urban migrants in China, Social Science & Medicine xxx (2010) 1-9, 0277-9536/$ e see front matter Published by Elsevier Ltd. doi:10.1016/j.socscimed.2010.03.021, this article in press.
46- WHO. World Health Organization (1999). WHOQOL: annotated bibliography (October 1999 version). Geneva: WH; 1999.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-09-05]